

Inför Kyrkosångshögtiden i Västerås.

För fjärde gången kallar Kyrkosångens Vänner och Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening tillsammans med Sveriges Kyrkosångsförbund till kyrkosångshögtid. Efter de tidigaremötena i Linköping 1927, Örebro 1930 och Uppsala 1933 mönstas den stora skaran av kyrkokörer, av kyrkomusikaliskt intresserade präster, organister och lekmän detta år i Västerås.

När svensk kyrkosångs utövare samlas till högtid år 1336 bör knappast erinran saknas om att året också är ett minnesår av vikt: För fyrahundra år sedan utgavs av trycket vår första säkert daterade samling av svenska psalmer. Den presenterade sig som *Swenske Songer eller Wijisor* och den framträdde på samma gång som den heliga skrifts egen psalmbok — Psaltaren — för första gången förelåg fullständigt på svenska. Samma år fattade de till kyrkomöte i Uppsala samlade svenska biskoparna och prädaterna beslut om firande av svensk mässa. Det är alltså ett i högsta måtto betydelsefullt år i gudstjänstligt hänseende som är den första svenska psalmsamlingens tryckår.

Jubileumsårets stora minnen ge anledning att inför årets stora kyrkosångshögtid understryka vårt nuvarande arbetes samband med de flydda tiderna: några av de svenska sångerna i 1336 års häfte leva ännu i den svenska gudstjänsten. De samma melodierna, som först gävo dessa psalmer vingar inom våra svenska gudstjänst-rum, ljuda ännu och uppleva en renässans nu.

Men det är oundgängligare att erinra om att det kyrkonusikaliska arbetet måste, om det eljest skall bliva bestående och bära frukt, hava sin fasta förankring i Guds, i Kristi ord, i de Heliga skrifterna. För reformationens män var denna förankring icke blott ett argument i den teologiska diskussionen utan utgångspunkten och kraftkällan. I Västerås 1527 begärde rådet och adeln att »rena Guds ord må bliva predikat allestädes efter Guds befallning och icke ovissa järtecken, människodikt och fabler, som här till dags mycket skett är. »Denna teoretiskt av alla såsom riktig och tillbörlig erkända begäran behöver dess värre alltid och allestädes resas och borde resas av alla stånd. Och dess krav må resas mot en och var, som fyller en eller annan funktion i Guds hus. Det må

resas i fråga om liturgien såväl som i fråga om prästens predikan, församlingens sånger, körens hymner och organistens musik.

Må den stundande kyrkosångshögtiden i Västerås få levandegöra kyrkomusikens stora ideal och uppgift för alla dem som där samlas, Guds församling i Sverige till gagn.

Arthur Adell.

Hava Wiborg och Nyland utgjort en tidig härd för reformationen?

Till frågan om de lokala stiftstraditionerna.

Som känt omfattade Åbo stift vid medeltidens slut hela Finland, och detta utgjorde ett kulthistoriskt relativt enhetligt område, behärskat av dominikanerordens liturgiska och kalendariska traditioner med endast lokala avvikelser. Den centrala kyrkliga makten låg i händerna på biskopen i Åbo. Stiftets avskilda geografiska läge och befolkningens övervägande finska nationalitet förlänade detsamma en särställning i förhållande till rikets övriga stift, vilket var särskilt ägnat att uppamma en självständighet i den andliga strukturen. Detta är också ägnat att åt dess lokala kulthistoria anknyta en särskild uppmärksamhet.

Reformationen i Finland begynte såsom en rent andlig rörelse¹⁾. De viktigaste dragen av dess förlopp ha beskrivits av biskop Paul Juusten i hans *Chronicon episcoporum*. Angående reformationens första införande i vårt land har han i densamma uppgivit: »Venit autem ex illo Wittenbergensium coetu primus in Finlandiam M. Petrus Särkilax, qui in Scholis et Ecclesia Aboënsi de hac doctrinae Ewangelicae Repurgatione ex idolomania papistica fideliter docuit, et constanter admonuit²⁾. Man anser att Petrus Särkilax börjat sin offentliga förkunnelse av de nya idéerna under loppet av år 1523. Han hade studerat åtminstone 1516 i Rostock och 1517 i Löwen (okänt är om han studerat i Wittenberg). Den senare uppgiften är däri märklig, att Erasmus Rotterdamus just då återvände till sitt hemlands universitet³⁾ kringsvärdad av många beundrare, sedan han nysst utgivit det grekiska Nya Testamentet. Vi nämna detta, emedan det, såsom vi längre fram skola se, kan hava ägt betydelse för det reformistiska särdraget i Åbo kretsens tidigaste lutherska reforma-

¹⁾ J. Gummerus, Finland och Örebro möte (Teol. Tidskr. 1929).

²⁾ H. G. Porthan, Opera Selecta I, p. 597.

³⁾ O. Wieselgren, Erasmus Rotterdamus (Sv. Tidskr. 1929 p. 435).